

Дослідження на тему “Релігія –опіум народу”.

**Доля Кам’янського Свято – Миколаївського собору
в радянські часи**

Виконали учні 9 класу

гімназії № 17

м. Кам’янського

Бардакова А.,

Лисенко Є.,

Костюк М.

Консультант:

вчитель історії

Чорноморець Л.Л.

Доля Свято – Миколаївського собору в радянські часи

*Свято-Миколаївська церква Кам'янського
(фото 1896 р.)*

1 січня 1920 р. Кам'янське остаточно перейшло під владу більшовиків

22 грудня 1922 р. Катеринославський губернський виконавчий комітет прийняв постанову щодо обов'язкової реєстрації всіх релігійних громад

1923 р. була зареєстрована в державних органах громада Свято-Миколаївського Собору

В середині 1920-х років половина церковної території (там, де знаходилося кладовище) була забрана від Собору.

В 1928 р. на території церковного кладовища почали будівництво школи фабрично-заводського навчання (ФЗН), яка в 2003 р. отримала назву «Дніпродзержинське вище професійне училище».

Літо - початок осені 1929 р. - антирелігійні заходи(замітки у газетах, «звернення» від робітників про закриття собору)

1 грудня 1929 р. була прийнята постанова про закриття собору, а впродовж **10 – 13 грудня** ця постанова набула чинності

Доля Свято – Миколаївського собору в радянські часи

25 квітня 1932 р . – в приміщенні собору відкрито Музей Революції

Багато церковних речей знищили, а частину перенесли до соборного підвалу.

В Соборі були зняті золотого кольору хрести та на маківки були поставлені комуністичні п'ятикутні зірки в обручеподібному обрамленні. До цих зірок були зроблені стаціонарні металеві драбини, які ще більше спотворювали зовнішній вид храму. Церковна огорожа зі східного боку була розібрана.

Чудовий внутрішній розпис храму зафарбовано . Скоріш за все саме в той час було закладено цеглою службовий вхід до храму, а в центрі олтарної апсиди більшовики вирізали чималу частину стіни, вочевидь сконструювавши вхід до колишнього храму через олтарну частину.

Собор у 1930-х роках

Доля Свято – Миколаївського собору в радянські часи

*Свято-Миколаївський Собор
між 1941 - 1960 роками*

23 серпня 1941 р.- війська нацистської Німеччини захопили Дніпродзержинськ.

З дозволу окупаційної влади собор знову відродився як діюча церква.

Колишній музей Революції було виселено з храму, експонати частково знищили, а частково розграбували. Собор передали Українській Автокефальній Православній Церкві.

У 1943 р. почалося визволення України від німецької окупації. Разом із загарбниками поступово відступали й єпископи УАПЦ, які добре розуміли, що з приходом радянської влади на них, в кращому випадку, чекає розстріл. Тому (за рідкісним виключенням) на звільнених від німців територіях православні громади УАПЦ стали добровільно переходити під юрисдикцію Російської Православної Церкви.

Відчуваючи необхідність налагодження офіційного та легального існування Московського Патріархату **4 вересня 1943 р.** Сталін зустрівся з вищим керівництвом РПЦ. Під час цієї зустрічі були вирішені питання взаємовідносин Православної Церкви та радянської влади. Результатами переговорів були задоволені обидві сторони – з боку Церкви з'явилася можливість легального юридичного існування в СРСР, в той час як з боку держави було покладено початок використання церковних питань у міжнародній політиці Сталіна.

Доля Свято – Миколаївського собору в радянські часи

Музей у церкві

Вхід до музею

25 жовтня 1943 р. від окупантів звільнено Кам'янське, яке з приходом радянської влади знову стало називатися Дніпродзержинськом. Під час визвольних боїв був зруйнований південно-західний боковий вхід до Собору.

Загалом церква святого Миколая (особливо її дзвіниця) являла собою важливий стратегічний об'єкт, який через свою висоту міг допомагати відстежувати наявність ворога на достатньо великій території. Саме з того часу Собор набув сучасної форми та розмірів: 47, 36 м у довжину та 23, 65 м у ширину.

У 1944 р. Свято-Миколаївський Собор було офіційно зареєстровано як діючу релігійну громаду в єдності з Московським Патріархатом.

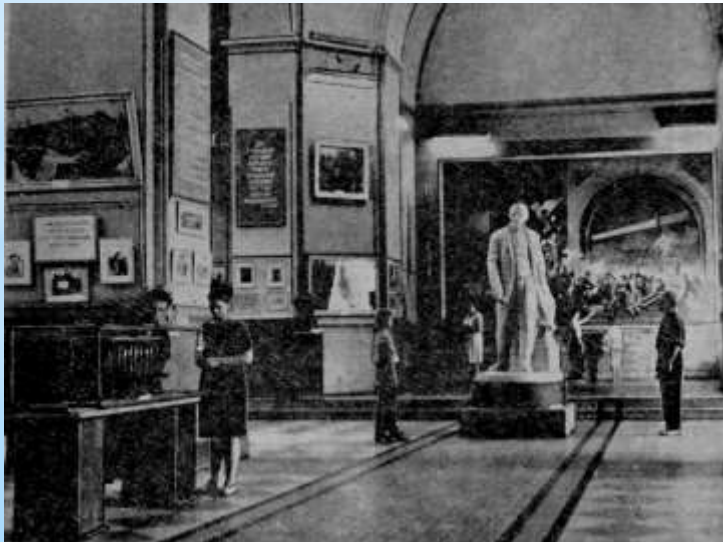
24 травня 1960 р. -Рішення № 454 виконкому Дніпродзержинської міської Ради депутатів трудящих про відновленням музею революції

З церковних маківок знову були зняті хрести (але і комуністичні зірки вже не встановлювали). Вхід до музею зробили через північно-західні бокові двері, в той час як місця бокових дверей біля центрального входу були замуrowані цеглою. Було ліквідовано металеві драбини, що вели до вершин куполу та дзвіниці. Було споруджено новий металевий паркан на високому фундаменті на східній частині церковної ділянки, а на цегляному стовпі було розміщено табличку з написом «Міністерство культури Української РСР. Музей історії міста Дніпродзержинська».

Доля Свято – Миколаївського собору в радянські часи

У середині весь розпис було закрито білою фарбою, по верх якої ззовні тягнулися чорні дроти проводки. Між центральними дверима та балконом верхнього кліросу було встановлено величезний рівносторонній барельєф бокового портретного зображення Фелікса Дзержинського. На місці свічної лавки сиділи співробітники музею, а центральній частині храму були встановлені вітринного типу експозиції. Біля сходинок солії, напроти місця колишнього розташування центрального Престолу, встановили пам'ятник Леніну в повний зріст. На товстих колонах були розміщені різного роду картини та плити.

Доля Свято – Миколаївського собору в радянські часи

Собор у середині 1980-х років

1984 р. - музей перейшов до нової будівлі, приміщення церкви звільнили.

11 грудня 1987 р. Дніпродзержинським виконкомом прийняте «Рішення № 424 про реконструкцію пам'ятки архітектури республіканського значення – Миколаївського собору, старої будівлі музею історії міста.

3 квітня 1988 р. - Собор було віддано віруючим, проведено першу Божественну Літургію

9 травня 1988 р. – початок ремонтних робіт за рахунок пожертв парафіян

22 травня 1988 р. -в день пам'яті святителя Миколая, у храмі відбулося перше Архієрейське богослужіння, під час якого Архієпископ Леонтій освятив Архієрейським чином святий Престол

1989 р. -перша половина **1990 р.**- внутрішній ремонт та розпис Собору.

Список використаної літератури

1. Бочарова С. Музей історії міста Дніпродзержинська. – Дн-вськ промінь, 1968.-78 с.
2. Буланова Н. Земні силуети віри. Історія церков Кам'янського (Дніпродзержинська). Історичний нарис. – Дн-вськ: Січ, 2000.-110 с.
3. Слоневский А., Мороз О. История в лицах, или Портретная галерея Каменского Днепродзержинска.: Новеллы и очерки. Изд. 3-е, дополн. – Дн-жинськ: Андрей, 2013.- 558 с.
4. Слоневский А. «...и на этом камне Я создам церковь Мою» / А. Слоневский // С нами Бог. – №2(49) 2012.
5. Циганок Н.О., Сабов М.М., Галко Т.І. Музей истории города Днепродзержинска. – 1986.- 71 с.
6. Яценко Л., Слоневский А. Дух ушедшей эпохи. Каменское-Днепродзержинск 1917 – 1953 годы: Воспоминания, очерки, документы. – Дн-жинськ: Андрей, 2007. -372 с.